

मूर्ख होय के विद्वान्, दरिद्री होय के लक्ष्मीवान्, बलवान हाय के दुर्बल परंतु यम-धर्मनां मनमां न्यायमय सर्व समान छे ॥ २९ ॥ एवी रीतनुं चित्रगुप्तनुं भाषण सांभळीने, ते वखत ए पातकी पोतीकां करेलां कर्मो बाबत शोक करवा छतां, मूगे मोठे हाल्याचात्या वगार ऊभो रहे छे ॥ ३० ॥ पछी यम धर्म ए चोर प्रमाणे निश्चळ ऊभा रहेला पातकीने जोइने, तेनां करेलां पातक तेने कही समळावे छे, तेमज ते पातको बाबत केवा केवा प्रकारनी शिक्षा घटे छे ते पण कहे छे ॥ ३१ ॥ पछी तेमना दूतो निर्दय थइने, तेने मार मारीने कहे छे के, तुं हवे अति भयंकर

मूर्खेऽपि पंडिते वापि दरिद्रे वा श्रियान्विते ॥ सबले निर्बले वापि समवर्ती यमः स्मृतः ॥ २९ ॥

चित्रगुप्तस्येति वाक्यं श्रुत्वा ते पापिनस्तदा ॥ शौचंतः स्वानि कर्माणि तुष्णीं तिष्ठन्ति निश्चलाः ॥ ३० ॥

धर्मराजोऽपि तान्दृष्ट्वा चौरवन्निश्चलान्स्थितान् ॥ आज्ञापयति पापानां शास्तिं चैव यथोचिताम् ॥ ३१ ॥

ततस्ते निर्दया दूतास्ताडयित्वा वदन्ति च ॥ गच्छ पापिन्महाघोरकानतिभीषणान् ॥ ३२ ॥

यमाज्ञाकारिणो दूताः प्रचंडचंडकादयः ॥ एकयाशेन तान्बद्धा नयन्ति नरकान्प्रति ॥ ३३ ॥

तत्र वृक्षो महानेको ज्वलदग्निनसमप्रभः ॥ पंचयोजनविस्तीर्ण एकयोजनमुच्छ्रितः ॥ ३४ ॥

तद्वृक्षे शृंगैर्बद्धाधोमुखं ताडयन्ति त्रै ॥ रुदन्ति ज्वलितास्तत्र तेषां त्राता न विद्यते ॥ ३५ ॥

नरकर्मा जा ॥ ३२ ॥ हे गरुड ! यम-धर्मनी आज्ञा पाळनारा प्रचंड तथा चंड वगेरे घणा दूतो छे, तेमांनो कोई तेने पाश वडे बांधीने, नरकमां लइ जाय छे ॥ ३३ ॥ ए नरकनी पासे पांच योजन विस्तार तथा एक योजन ऊंचाईवाळं अने अग्नि समान तेजस्वी एक वृक्ष छे ॥ ३४ ॥ तेना पगे सांकळ बांधीने, ए वृक्षे ऊंधो लटकावीने, मार मारे छे. ते समये तेनुं कोई सहायक न होवाथी, ते ए ठेकाणे अति शोक करे छे ॥ ३५ ॥

હે ગરુડ ! એ રીતના એ શીમલાને વૃક્ષે હજારો પાપીઓને લટકાવે છે, અને ક્યુધા તથા તૃણથી પીડિત થવા છતાં, તેઓને માર મારે છે. ॥ ૩૬ ॥ એ રીતનો એ પાતકી હાથ જોડીને તેની પ્રાર્થના કરે છે, કે, હે દૂતો ! મને મારશો નહિ, હું નિરાશ્રિત છું. મારા અપરાધોની ક્ષમા કરો. ॥ ૩૭ ॥ એ રીતનો એ પિશાચ ઇર્થના કરે છે તેમ છતાં પણ તેને યમદૂત લોહાના દંડ, તોમર, મુદ્ગર, ખાલા, ગદા અને મુસલબહે વારંવાર માર મારે છે. ॥ ૩૮ ॥ પછી તે અતિ માર મારવાથી નિશ્ચેષ્ટ (શરીરને લગતી કોઈ પણ વેષ્ટા ન રહે તે રીતનો) મૂર્ચ્છિત થાય છે, પછી તેને યમદૂત

તસ્મિન્વૈ શાલ્મલીવૃક્ષે લંબંતેઽનેકપાપિનઃ ॥ ક્ષુત્પિપાસાપરિશ્રાંતા યમદૂતૈશ્ચ તાહિતાઃ ॥ ૩૬ ॥
ક્ષમધ્વં મોઽપરાધં મે કૃતાંજલિપુટા ઇતિ ॥ વિજ્ઞાપયંતિ તાન્દૂતાન્યાપિશ્ણાસ્તે નિરાશ્રયાઃ ॥ ૩૭ ॥
પુનઃપુનશ્ચ તે દૂતૈર્હન્યંતે લોહયદ્ધિભિઃ મુદ્ગૈસ્તોમૈઃ કુંતૈર્ગદાભિમુસલભૃશમ્ ॥ ૩૮ ॥
તાહનાશ્ચૈવ નિશ્ચેષ્ટા મૂર્ચ્છિતાશ્ચ ભવંતિ તે ॥ તથા નિશ્ચેષ્ટિતાન્દૃષ્ટ્વા કિંકરાસ્તે વદંતિ હિ ॥ ૩૯ ॥
મો મો પ્રાપા દુરાચારાઃ કિમર્થં દુષ્ટચેષ્ટિતમ્ ॥ સુલભાનિ ન દત્તાનિ જલાન્યન્નાન્યપિ ક્વચિત્ ॥ ૪૦ ॥
ગ્રાસાર્ધમપિ નો દત્તં ન શ્વાયસયોર્બલિમ્ ॥ નમસ્કૃતા નાતિથયો ન કૃતં પિતૃતર્પણમ્ ॥ ૪૧ ॥

કહે છે કે ॥ ૩૯ ॥ હે દુરાચારી પુરુષ ! તેં દુષ્ટ કર્મ શા માટે કર્યો ? સર્વ પ્રકારનાં દાનમાં અતિ સરલ એવું, અન્ન તથા જલનું દાન તે પણ તેં જીવતાં કેમ કર્યું નહિ ? ॥ ૪૦ ॥ તેં કોઈને કદી પણ અર્ધો ગ્રાસ (કોલિયો) અન્ન આપ્યું નથી, કાગડાને અને કૂતરાંને खावा સારુ રાંધેલું અન્ન મૂક્યું નથી, અતિથિ (સ્વામી-સંન્યાસી) મળ્યા છતાં, તેં તેમને નમસ્કાર કર્યા નથી તથા પિતરોને સંતોષિત કરવા સારુ તર્પણ કર્યું નથી ॥ ૪૧ ॥

બલ્લી જેથી કરીને આ થાય છે તેવી શિક્ષા ભોગવવી ન પડે. એવું યમ-ધર્મ તથા ચિત્રગુપ્તના જપ તથા તેમનું ધ્યાન વગેરે કર્મો કર્યા નથી. ॥૪૨॥ તે કોઈ પણ તીર્થયાત્રા કરી નથી તથા દેવોનું પૂજન પણ કર્યું નથી. ગૃહસ્થાશ્રમમાં છતાં તે કોઈ દિવસ હંતકાર (હંત એ શબ્દ દાનની છેવટે બોલવો પડે છે) શબ્દ પણ મુલમાંથી કહાડ્યો નથી. ॥૪૩॥ સાધુનો સમાગમ પણ કર્યો નથી; માટે તે તારા પાપકર્મોનું ફલ ભોગવ, તે ધર્મહીન છે તેટલા માટે તેને માર મારવામાં આવે છે. ॥૪૪॥ અપ-

યમસ્ય ચિત્રગુપ્તસ્ય ન કૃતં ધ્યાનમુત્તમમ્ ॥ ન જપ્તશ્ચ તયોર્મત્રો ન ભવેદ્યેન યાતના ॥૪૨॥

નાપિ કિંચિત્કૃતં તીર્થં પૂજિતા નૈવ દેવતાઃ ॥ ગૃહાશ્રમસ્થિતેનાપિ હંતકારોઽપિ નો ધૃતઃ ॥૪૩॥

શુશ્રૂષિતાશ્ચ નો સંતો મુંક્વ પાપફલં સ્વકમ્ ॥ યતસ્ત્વં ધર્મહીનોઽસિ તતઃ સંતાઙ્ગ્યસે મૃશમ્ ॥૪૪॥

ક્ષમાપરાધં કુરુતે ભગવાન્હરિશ્ચરઃ ॥ વયં તુ સાપરાધાનાં દંડદા હિ તદાજ્ઞયા ॥૪૫॥

એવમુક્ત્વા ચ તે દૂતા નિર્દયં તાડયંતિ તાન્ ॥ જ્વલદંગારસદૃશાઃ પતિતાસ્તાડનાદધઃ ॥૪૬॥

પતનાત્તસ્ય પૈત્રશ્ચ ગાત્રચ્છેદો ભવેત્તતઃ ॥ તાનઘઃ પતિતાન્ શ્વાનો મક્ષયંતિ રુદંતિ તે ॥૪૭॥

રુદંતસ્તે તતો દૂતૈર્મુલમાપૂર્ય રેણુભિઃ ॥ નિવદ્ધ્ય વિવિધૈઃ પાશૈર્હન્યંતે કેઽપિ મુદ્ગૈઃ ॥૪૮॥

રાધોની ક્ષમા કરનારા શ્રીહરિ ભગવાન છે. અમે તો તેમની આજ્ઞાથી ભરા અપરાધી પુરુષને દંડ કરનારા છીએ. ॥૪૫॥ એમ કહીને, એ નિર્દયપણાથી તેને ફરી મારે છે. પછી તે બલ્લી અંગારા સમાન લાલ થઈને, નીચે પડે છે. ॥૪૬॥ પહેલે એ વૃક્ષનાં પાંદડાં વહે તેનું શરીર છેદાડ જાય છે, અને તેને ત્યાંનાં કૂતરાં મક્ષણ કરે છે; તેથી તે અતિ શોક કરે છે. ॥૪૭॥ તે વજતે ત્યાંના દૂત તેના મોઢામાં પુષ્કલ માટી ઘાલે છે, અને અનેક પ્રકારના પાશ-(દોરડાં) વહે તેને બાંધીને, મુદ્ગર અને પાશ વહે મારે છે. ॥૪૮॥

કેટલાએક પાતકી પુરુષોને કરવત વહે લાકડાની પેઠે વહેરે છે, તથા કેટલાએક પુરુષને જમીનપર આડા નાલીને, તેના કુહાડીવડે કકડા કરે છે. ॥૪૯॥ તથા કેટલાએકનું ઘડ મોંયમાં દાટીને, હોકાને બાળવડે મેદે છે, કેટલાએકને કોહુમાં ઘાલીને, શેલડીનો પેઠે પીછે છે. ॥૫૦॥ કેટલાકને અંગારામાં તથા કેટલાકને બઝતી ચિતામાં ઘાલીને, ધમળવડે લોહાના ગોળા જેવો તપાવે છે. ॥૫૧॥ કેટલાકને કડકડતાં ધીમાં તથા કેટલાકમે કડકડતા તેલમાં નાલીને, કડાઈમાંનાં બડાંની પેઠે તલે છે. ॥૫૨॥ કેટલાકને મદોન્મત્ત દાથીની આગલ માર્ગમાં નાલે છે. કેટલાકના હાથ પગ બાંધીને, મોંઢે માંકડી (પથ્થર

પાપિન: કેડપિ મિદ્યંતે ક્રકચૈઃ કાષ્ઠવદ્દિધા ॥ ક્ષિપ્ત્વા ચાન્યે ધરાપૃષ્ઠે કુઠારૈઃ સ્વંદશઃ કૃતાઃ ॥૪૯॥
અર્ધં સ્વાત્વાઽવટે કેચિદ્વિદ્યંતે મૂર્ધ્નિ સાયકૈઃ ॥ અપરે ચંન્નમગ્ન્યાઃ પીડયંતે ચેક્ષુદંડવત્ ॥૫૦॥
કેચિત્પ્રજ્વલમાનૈસ્તુ સાંગારૈઃ પરિતો મૃશમ્ ॥ ઉલ્મુકૈર્વેદ્યિત્વા ચ ધ્યામંતે લોહપિંડવત્ ॥૫૧॥
કેચિદ્ધૃતમયે પાકે તૈલપાકે તથા પરે ॥ કટાહક્ષિત્વત્યક્ષિપ્યંતે યતસ્તતઃ ॥૫૨॥
કેચિન્મત્તગજેદ્રાણાં ક્ષિપ્યંતે પુરતઃ પથિ ॥ બધ્વા હસ્તૌ ચ પાદૌ ચ ક્રિયંતે કેડ્યધામુઘ્વાઃ ॥૫૩॥
ક્ષિપ્યંતે કેડપિ કૂપેષુ પારયંતે કેડપિ પર્વતાત્ ॥ નિમમ્માઃ કૃમિકુંડેષુ તુદ્યંતે કૃમિભિઃ પરે ॥૫૪॥
વજ્રતુલૈર્મહાકાકૈર્ગૃધ્રાપિષ્ઠાનુભિઃ ॥ નિષ્કુપ્યંતે શિરોદેશે નેત્રે વાસ્યે ચ ચંચુભિઃ ॥૫૫॥

અથવા લાકડાની (ખાચર) દહને, ઘઢીમાં ઝંધો લટકાવે અને ઘઢીમાં સમો રાલે છે. ॥૫૩॥ કેટલાકને કૂવામાં નાલે છે. કેટલાકને પર્વત પરથી ધવકેલી મેલે છે. કેટલાક કીડાથી ખદબદતા કુંડમાં પહીને, ત્યાંનો બીજા કીડાઓના કરડવાથી વ્યથા (દુઃખ) પામે છે. ॥૫૪॥ જેની વજ્ર સમાન કઠળ ચાંચો હતાં, માંસમક્ષણની નિરંતર ઇચ્છા રાખનારા મોટા મોટા કાગડા તથા ગીધના વળ્ણાણથી કેટલાકનાં માથાં તથા નેત્રોનું વિદારણ થાય છે. ॥૫૫॥

केटलाकना लेणदार मरीने यमलोकमां आव्या होय, ते तेने मळे एटछे पोतानुं द्रव्य मागीने कहे छे के ते मांरुं द्रव्य पचाव्युं छे तो मांरुं द्रव्य ताकौदयी आप. ॥५६॥ ए रीते लेणदार तथा देणदार विवाद करे ते वखते यमदूतो साणसा वडे तेना शरीर थकी मांसना लोचा खेचीने, ते लेणदारना मुखमां घाले छे. ॥५७॥ एरीते तेने बहु मार मारीने तथा खेचीने, यमाज्ञाथी तेने तमिस्रादि घोर नरकमां नांखे छे. ॥५८॥ भगवान् गरुडने कहे छे, हे गरुड ! यमलोकमां ए वृक्षनी पासे अति दुःखकारक नरक धणुं छे, तेमां पडया पछी जे दुःख पडे छे, तेनुं वर्णन करी शकातुं नथी ॥५९॥ हे गरुड ! सघळां

ऋणं वै प्रार्थयंत्यन्ये देहि देहि धनं मम ॥ यमलोके मया दृष्टो धनं मे भक्षितं त्वया ॥५६॥

एवं विवदमानानां पापिनां नरकालये ॥ छित्वा संदशकैर्दूता मांसखंडान्ददति च ॥५७॥

एवं संताडय तान्दूताः संकृष्य यमशासनात् ॥ तामिस्रादिषु घोरेषु क्षिप्यते नरकेषु च ॥५८॥

नरकां दुःखबहुलास्तत्र वृक्षसमीपतः ॥ तेष्वस्ति यन्महद्दुःखं तद्वाचामप्यगोचरम् ॥५९॥

चतुरशीतिलक्षाणि नरकाः संति खेचर ॥ तेषां मध्ये घोरातमा धौरेयास्त्वेकविंशतिः ॥६०॥

तामिस्रो लोहशंकुश्च महारौरवशाल्मली ॥ रौरवः कुड्मलः कालसूत्रकः पूतिमृत्तिकः ॥६१॥

संधातो लोहितोदश्च सविषः संप्रतापनः ॥ महानिरयकाकोलौ संजीवनमहापथौ ॥६२॥

अवीचिरंधतामिस्रः कुंभीपाकस्तथैव च ॥ संप्रतापननाभैकस्तपनस्त्वेकविंशति ॥६३॥

मळीने नरक चोराशी लाख छे, तेमां मुख्य भयंकर एकवीश छे. तेनां नाम. ॥६०॥ तामिस्र, लोहशंकु, महारौरव, शाल्मली, रौरव, कुड्मल, कालसूत्रक, पूतिमृत्तिक, ६१॥ संधात, लोहितोद, सविष, संप्रतापन, महानिरय, काकोल, संजीवन, महापथ, ॥६२॥ अवीचि, अंधतामिस्र, कुंभीपाक, संप्रतापन बीजुं, तथा तपन. ॥६३॥

ए रीतनां एकवीशमांना प्रत्येक नरकमां अनेक प्रकारनी पीडा छतां, जुदा जुदा भेदवाळां छे एम जाणवुं, जेने विषे नाना प्रकारनां पातकोनां परिणाम थवानां तेम छतां, प्रत्येक ठेकाणे जुदा जुदा दूतोवाळां जाणवा. ॥६४॥ ए नरकोमां जे धर्महीन छतां पातकी छे ते ज पडे छे, अने तेमां निवास करीने, कल्प-[ब्रह्मदेवनो एक दिवस] सुधी जुदे जुदा नरकोनी शिक्षा भोगवे छे. ॥६५॥ हे गरुड ! तामिस्र अंधतामिस्त्र, वगेरे, नरकने लगती जे जे यातनाओ (शिक्षाओ) कही छे, ते सर्वे पुरुष होय के स्त्री होय परंतु कृत्योने यागे त्यां आवीने भोगवे छे. ॥६६॥ जे मात्र पोतानुं तथा पोतीका कुटुंबनुं ज उदरपोषण

नानापीडामयाः सर्वे नानाभेदैः प्रकल्पिताः ॥ नानापाकविपाकाश्च किंकरीधैरधिष्ठिताः ॥६४॥
एतेषु पतिता मूढाः पापिष्ठा धर्मवर्जिताः ॥ तत्र भुंजन्ति कल्पांते तास्ता नरकयातनाः ॥६५॥
यास्तामिस्त्रांधतामिस्त्रा रौस्वाद्याश्च यातनाः ॥ भुंक्ते नरो वा नारी वा मिथः संगेन निर्मिताः ॥६६॥

एवं कुटुंबं विभ्राण उदरभर एव वा ॥ विसृज्येहोमयं प्रेत्य भुंक्ते तत्फलमीदृशम् ॥६७॥
एकः प्रपद्यते ध्वातं हित्वेदं स्वं कलेवरम् ॥ कुशलेतरपाथेयो भूतद्रोहेण वदभृतम् ॥६८॥
देवेनासादितं तस्य शमले निस्ये पुमान् ॥ भुंक्ते कुटुंबपोषस्य हतद्रव्य इवातुरः ॥६९॥
केवलेन ह्यधर्मेण कुटुंबभरणोत्सुकः ॥ याति जीवोऽघतामिस्त्रं चरमं तमसः पदम् ॥७०॥
अधस्तान्नरलोकस्य यावतीर्यातनादयः ॥ क्रमशः समनुक्रम्य पुनस्त्राव्रजेच्छुचिः ॥७१॥

॥ इति श्रीगरुडपुराणे सारोद्धारे यमयातनानिरूपणो नाम तृतीयोऽध्यायः ॥३॥
करनारा छे, ते આ લોકમાં સૂઆ પછી પોતાના દેહ તથા કુટુંબનો ત્યાગ કરીને, પરલોકમાં જઈને, ઇવા ફલનો ઉપભોગ લે છે. ॥૬૭॥ બીજાઓનો દ્રેષ કરને પોષું હોય, તે શરીરનો અહીં ત્યાગ કરીને, પોતે સંપાદન કરેલાં પાપ ભોગવવાને અર્થે લઈને, ફક્લો જ નરકમાં જાય છે. ॥૬૮॥ ત્યાં પરમેશ્વરની ઇચ્છાથી પ્રાપ્ત થયેલાં નરકાદિ ફલનો ઉપભોગ લે છે. ॥૬૯॥ જે માત્ર અન્યાય કર્મથી જ કુટુંબનું પોષણ કરે છે, તે અંધતામિસ્ત્ર નામના નરકમાં જાય છે. આ અતિ દુઃખ દેનારું છે એમ જાણવું. ॥૭૦॥
हे गरुड ! ए जीव, मनुष्य योनिथी उत्तरती जे जे योनीयो छे, ते तेने विषे प्राप्त थइने, जेटली यातनाओ (शिक्षाओ) छे, ते टलीनो उपभोग लइने, शुद्ध थइने, पछी आ मनुष्यदेहने पामे छे. ॥७१॥

इति श्री गरुडपुराणे सारोद्धारे यमयातना निरूपणो नाम तृतीयोऽध्यायः ॥ ३ ॥

॥ अथ चतुर्थोऽध्यायः ॥

गरुडजी भगवानने प्रश्न पूछे छे, के हे भगवान् ! हे केशव ! कयां कर्मोने लीधे प्राणी यममार्गे, कयां कर्मोथी नरकमां तथा कयां कर्मोथी वैतरणी नामनी नदीमां पड़े छे ? ते मने कहो. ॥ १ ॥ ए रीतनो गरुडनो प्रश्न सांभळीने, तेमने भगवान कहे छे, हे गरुड ! जे निरंतर निषिद्ध कर्मोनु आचरण करीने शुभ कर्मोमां विरुद्ध थाय छे,

॥ अथ चतुर्थोऽध्यायः ॥

गरुड उवाचः—

कैर्गच्छति यममार्गे वैतरण्यां पतति कैः ॥ कैः पापैर्नरके याति तन्मे कथय केशव ॥ १ ॥

श्री भगवानुवाचः—

सदैवाकर्षनिस्ताः शुभकर्मपराङ्मुखाः ॥ नरकान्नरकं याति दुःखाद्दुःखं भयाद्भयम् ॥ २ ॥
धर्मराजपुरे याति त्रिभिर्द्वारैस्तु धार्मिकाः ॥ पापास्तु दक्षिणद्वारमार्गेणैव व्रजति तत् ॥ ३ ॥
अस्मिन्नेव महादुःखे मार्गे वैतरणी नदी ॥ तत्र ये पापिनो याति तानहं कथयामि ते ॥ ४ ॥
ब्रह्मन्नाश्च सुरापाश्च गोघ्ना वा बालघातकाः ॥ स्त्रीघाती गर्भपाती च ये च प्रच्छन्नपापिनः ॥ ५ ॥

ते ज नरकमांथी पाछा नरकमां जाय छे, अने तेने, ते कारणने लीधे ज दुःख थकी दुःख तथा भय थकी भय प्राप्त थाय छे. ॥ २ ॥ धर्मराजाना नगरमां त्रण दिशाओथी धार्मिक जन जाय छे अने जे पातकी छे ते दक्षिण भणीना दरवाजामां जाय छे. ॥ ३ ॥ ए ज महादुःख देनारा मार्गमां वैतरणी नामनी नदी छे. ए वैतरणी नामनी नदीमां जे पातकी पड़े छे, ते विषे कहुं छुं. ॥ ४ ॥ ब्रह्महत्या करनारा, सुरापान करनारा, गायो, बालक तथा स्त्रीओनो वध करनारा, गर्भपात करनारा; पोतानां पातको ढांकी राखनारा ॥ ५ ॥

ગુરુ, દેવ અને બ્રાહ્મણનું દ્રવ્ય હરણ કરનારા તથા સ્ત્રીઓ અને બાલકોનું પળ દ્રવ્ય હરણ કરનારા. ॥ ૬ ॥ જેઓ કરજ આપતા નથી, જેઓ અનામત મૂકેલી પૂંજીને ઓલવે છે. વિશ્વાસઘાત તથા જેઓ મોજનમાં વિષ ઘાલીને તેને યોગે હિંસા કરનારા. ॥ ૭ ॥ બીજાઓના દોષ ઝઘાડા કરનારા, ગુણવાન્ પુરુષના ગુણનું વર્ણન ન કરનારા, ગુણવાન્ પુરુષની સાથે મત્સર (અદેશાઈ) કરનારા, નીચની સાથે ગ્રીતિ કરનારા, મૂઢ કુસંગત કરવાને રાજી રહેનારા. ॥ ૮ ॥ તીર્થ, સજ્જન, સત્કર્મ, ગુરુ તથા દેવ ઇઓની નિંદા કરનારા; પુરાણ, વેદ, મીમાંસા, ન્યાય તથા વેદાંત ઇઓને દોષ દેનારા, ॥ ૯ ॥ દુઃખી જનોને જોડીને યે હરંતિ ગુરોર્દ્રવ્યં દ્વિજસ્ય વા ॥ સ્ત્રીદ્રવ્યહારિણી યે ચ બાલદ્રવ્યહરશ્ચ યે ॥ ૬ ॥

યે ઋણં ન પ્રયચ્છંતિ યે વૈ ન્યાસાપહારકાઃ ॥ વિશ્વાસઘાતકા યે ચ સવિષાન્નેન મારકાઃ ॥ ૭ ॥

દોષગ્રાહી ગુણાશ્રયાધી ગુણવત્સ સમત્સરાઃ ॥ નીચાનુગિણો મૂઢાઃ સત્સંગતિપરાઙ્ગમુખાઃ ॥ ૮ ॥

તીર્થસજ્જનસત્કર્મગુરુદેવવિનિદકાઃ ॥ પુરાણવેદમીમાંસાન્યાયવેદાંતદૂષકાઃ ॥ ૯ ॥

હર્ષિતા દુઃખિતં દૃષ્ટ્વા હર્ષિતે દુઃસ્વદાયકાઃ ॥ દુષ્ટવાક્યસ્ય વક્તારો દુષ્ટચિન્તાશ્ચ યે સદા ॥ ૧૦ ॥

ન શૃણ્વંતિ હિતં વાક્યં શાસ્ત્રવાર્તાં કદાપિ ન ॥ આત્મસંભાવિતાઃ સ્તબ્ધા મૂઢાઃ પંડિતમાનિનઃ ॥ ૧૧ ॥

एतं चान्ये च बहवः पापिष्ठा धर्मवर्जिताः ॥ गच्छंति यममार्गे हि रोदमाना दिवानिशम् ॥ १२ ॥

આનંદ પામનારા તથા આનંદી જનોને દુઃખ દેનારા, નઠાહં વચન બોલનારા; જે નિરંતર નઠારા સ્વભાવના, ॥ ૧૦ ॥ જેઓ બીજાઓના મોંઢેથી નીકળેલું પોતાના હિતનું વચન તથા શાસ્ત્રમાંની વાવતોને કદી ષળ માંમઝતા નથી, પોતાને જ માનવંત સમજનારા, મૂઢ અને પોતે પોતાને વિદ્વાન છું એમ માનનારા; ॥ ૧૧ ॥ ઇ રીતના કહ્યા તે તથા તે સિવાય ષળ બીજા જે પાતકો, ધર્મહીન તે સર્વે યમમાર્ગે જઈને, રાત્રીદિવસ શોક (ઉદાસી) કરે છે. ॥ ૧૨ ॥

તથા કેટલાકને યમદૂતોના માર પડ્યા છતાં, વૈતરણીમાં પહોં પડે છે. એવા જે પાતકી, તે તમને કહી સંમળાવું હું; એમ ગરુડને ભગવાન કહે છે. ॥ ૧૩॥ મા, બાપ, ગુરુ, આચાર્ય તથા પોતાને મનથી જે જન પૂજનિક હોય તે સર્વે જે અપમાન કરે છે; તે વૈતરણીમાં પડે છે. ॥ ૧૪॥ પતિની સેવામાં તત્પર છતાં, જેણીનાં ઉત્તમ આચરણ, કુલીન (કુલવાનની દીકરી હોય) તથા વિનયયુક્ત (નમીને ચાલનારી) એવી પોતાની સ્ત્રીનો જે પુરુષ દ્વેષને લીધે ત્યાગ કરે છે, તે વૈતરણીમાં પડે છે. ॥ ૧૫॥ સાધુપુરુષ પર ગુણને વદેલે દોષ મેલે છે તથા જે પુરુષ તેમની અમર્યાદા કરે છે, તે વૈતરણીમાં પડે છે. ॥ ૧૬॥ જે પુરુષ બ્રાહ્મ-

યમદૂતૈસ્તાડયમાના યાંતિ વૈતરણીં પ્રતિ ॥ તસ્યાં પતંતિ યે પાપાસ્તાનહં કથયામિ તે ॥ ૧૩॥

માતરં યેઽવમન્યંતે પિતરં ગુરુમેવ ચ ॥ આચાર્યં ચાપિ પૂજ્યં ચ તસ્યાં મજ્જંતિ તે નરાઃ ॥ ૧૪॥

પતિવ્રતાં સાધુશીલાં કુલીનાં વિનયાન્વિતામ્ ॥ સ્ત્રિયં ત્યજંતિ યે દ્વેષાદ્વૈતરણ્યાં પતંતિ તે ॥ ૧૫॥

સતાં ગુણસહસ્રેષુ દોષાનારોપયંતિ યે ॥ તેષ્વવજ્ઞાં ચ કુર્વંતિ વૈતરણ્યાં પતંતિ તે ॥ ૧૬॥

બ્રાહ્મણાય પ્રતિશ્રુત્ય યથાર્થં ન દદાતિ યઃ ॥ આહૂય નાસ્તિ યો બ્રૂયાત્તયોર્વાસશ્ચ સંતંતમ્ ॥ ૧૭॥

સ્વયંદત્તાપહર્તાં ચ દાનં દત્ત્વાઙ્ગુતાપકઃ ॥ પશ્વત્તિહરશ્ચૈવ દાને દત્તે નિવારકઃ ॥ ૧૮॥

યજ્ઞવિધ્વંસકશ્ચૈવ કથાભંગકશ્ચ યઃ ॥ ક્ષેત્રસીમાહરશ્ચૈવ યશ્ચ ગોચરકર્ષકઃ ॥ ૧૯॥

ળને પૂર્ણ વિશ્વાસ આપીને એમ કહે કે, હું તમને અશુક [ફલાળો] પદાર્થો આપીશ તથા જે પુરુષ બ્રાહ્મણને પાસે બોલાવીને, આપવાનું દાન બીજાની શરમથી એ બોલાવેલા બ્રાહ્મણને ન આપતાં બીજાને આપે, એ વેડ પુરુષો નિરંતર વૈતરણીમાં પડે છે. ॥ ૧૭॥ જે પોતે દાન આપીને હરી લેનારો, નઠારા શબ્દ બોલીને બ્રાહ્મણને ધમકી દેનારો, બીજાએ આપેલી જીવિકા (વરણ-સન) હરી લેનારો, પુણ્ય કરનારને વારનારો ॥ ૧૮॥ યજ્ઞનો વિધ્વંશ (નાશ) કરનારો ભગવત્કથા ચાલતી હોય તેનો મંગ કરનારો, ગામ તલિયાની જમીનને સેહીને વાવેતર કરનારો, ગાયોને ચારવાની ગોચર નામની જમીનને સેહીને સેતર કરનારો. ॥ ૧૯॥

ब्राह्मण छतां धी, दूध, तेल वगेरे रसनो व्यापार करनारो, दासीनी साथे मैथुन करनारो, वेदमां कहेली हिसा सिधाय मात्र पोताने मांस खावाना हेतुथी पशुहिंसा करनारो, ॥२०॥ ब्राह्मणकर्मनो त्याग करनारो, मांसभक्षण करनारो, मद्य पान करनारो, स्वभावमां मर्यादा न छतां यथेच्छ (इच्छा प्रमाणे) चालनारो, शास्त्राध्ययन थकी अष्ट थनारो. ॥१२॥ शुद्र छतां वेदाक्षरनो उच्चार करनारो, कपिला गायनुं दूध पीनारो, जनोइ पहेरनारो अथवा ब्राह्मणनी स्त्रीनी संभोग करनारो, ॥२२॥ राजानी स्त्रीनी साथे संभोगनी इच्छा राखनारा, परस्त्रीनुं हरण करनारा, दीकरी साथे संभोग करवानी इच्छा धारण करनारा, बीजानी स्त्री पतिव्रता छतां तेणीपर बलात्कार करनारा. ॥२३॥ भगवान् कहे छे हे गरुड ! में तमने जे जे पातक

ब्राह्मणो रसविक्रेता यदि स्याद्दृष्टलीपतिः ॥ वेदोक्तयज्ञादन्यत्र स्वात्मार्थः पशुमारकः ॥२०॥

ब्रह्मकर्मपरिभ्रष्टो मांसभोक्ता च मद्यपः ॥ उच्छृंखलस्वभावो यः शास्त्राध्ययनवर्जितः ॥२१॥

वेदाक्षरं पठेच्छुद्रः कापिलं यः पयः पिबेत् ॥ धारयेद्ब्रह्मसूत्रं च भवेद्ब्राह्मणीपतिः ॥२२॥

राजभार्थाभिलाषी च परदारापहारकः ॥ कन्यायां कामुकश्चैव सतीनां दूषकश्च यः ॥२३॥

एते चान्ये च बहवो निषिद्धाचरणोसुकाः ॥ विहितत्यागिनो मूढा वैतरण्यां पतंति ते ॥२४॥

सर्वं मार्गमतिक्रम्य यांति पापा यमालये ॥ पुनर्यमाज्ञयागस्य दूतास्तस्यां क्षिपंति तान् ॥२५॥

या वै धुरंधरा सर्वदौरेयाणां स्वगाधिप ॥ अतस्तस्यां प्रक्षिपंति वैतरण्यां च पापिनः ॥२६॥

कहां ते तथा ते सिवाय बीजा निषिद्ध कर्मोनुं आचरण करनारा तथा विहित (फायदा भरेलां) कर्मोनुं त्याग करनारा एवा जे ए मूर्ख, वैतरणी नदीमां पड़े छे. ॥२४॥ ते एम के, पातकी प्राणीए आखा यममार्गने अतिक्रम (सघळे ठेकाणे फरी वळवुं) करीने प्रथम यमलोकमां जाय छे; अने पछी तेने यमाज्ञा परथी वैतरणी नामनी नदीमां नाखे छे. ॥२५॥ के, जे नदी मुख्य एकवीस नरक कहां तेमां पण मुख्य छे माटे बीजां नरकोने पडतां मेलीने, प्रथम ते नदीमां ज नाखे छे. ॥२६॥

જેને કપિલા (કાઢી ગાય) નું દાન કર્યું નથી તથા જેની ઉર્ધ્વદેહાદિ ક્રિયાઓ થઈ નથી, તેઓ નદીમાં પહીંને, સર્વ
 દુઃખ ભોગવીને, પછી એ નદીના કાંઠાપરનાં વૃક્ષોનો જન્મ છે છે. ॥૨૭॥ છોટી સાક્ષી પૂરનારા, વેદમાં નિંદેલા ધર્મનું આચરણ
 કરનારા, લોકોને ઠગી ઠગીને દ્રવ્ય સંપાદન કરનારા, ચોરીનાં ધંધાથી જીવનારા, ॥૨૮॥ મોટા મોટા વૃક્ષોનું છેદન કર-
 નારા, વાડીઓ તથા ફૂલવાગોનો નાશ કરનારા, વ્રત તથા તીર્થોનો ત્યાગ કરનારા, વિધવા સ્ત્રીને આચાર થકી અણ કરનારા
 ॥૨૯॥ તથા પરપુરુષ સાથે આસક્ત થઈને, પોતાના પતિની વંચના કરનારી સ્ત્રીઓ વિમેરે પાતકી યમલોકમાંના સીમલાના
 જાહે લટકવાનું પામીને, ત્યાં યમદૂતનાં હાથનો આત માર સહન કરે છે. ॥૩૦॥ અને એ જાહેથી પહીં જાય છે એટલે તેને
 કૃષ્ણા ગૌર્યાદિ નો દત્તા નોર્વદેહક્રિયાઃ કૃતાઃ ॥ તર્યાં મુક્તવા મહદ્દુઃખં યાંતિ વૃક્ષં તટોદ્ભવમ્ ॥૩૧॥
 કૃટસાધ્યપ્રદાતારઃ કૃટધર્મપરાયણાઃ ॥ હૃલેનાર્જનસંસ્કારૌર્ધવૃત્તયા ચ જીવિનઃ ॥૩૨॥
 છેદયંત્યતિવૃક્ષાંશ્ચ વનારામવિભંજકાઃ ॥ વ્રતં તીર્થં પરિત્યજ્ય વિધવાશીલનાશકાઃ ॥૩૩॥
 મર્ત્યં દૂષયેન્નારી પરં મનસિ ધારયેત્ ॥ ઇત્યાદ્યાઃ શાત્મલીવૃક્ષે ભુંજતે બહુતાડનમ્ ॥૩૪॥
 તાડનાત્પતિતા દૂતાઃ ક્ષિપંતિ નરકેષુ તાન્ ॥ ષતંતિ તેષુ યે પાપાસ્તાનહં કથયામિ તે ॥૩૫॥
 નારિત્કા ભિન્નમર્યાદાઃ કદર્યાં વિષયાત્મકાઃ ॥ દાંભિકાશ્ચ કૃતઘ્નાશ્ચ તે વૈ નરકગામિનઃ ॥૩૬॥
 યમદૂત ઉચકીને નરકમાં નાલે છે. એવા નરકમાં પડનારો પાતકી કોણ ? તે હું તમને કહું છું. ॥૩૭॥ નારિત્ક (ઈશ્વર નથી
 એમ માનનારા) ભિન્નમર્યાદા [પરંપરાથી ચાલતા આવેલા ધર્મને તજીને નવા ધર્મમાં જનારા] કદર્ય [પોતાને, ધર્મને તથા
 પુત્રાદિકને સુખ થવાને અર્થે જેઓ દ્રવ્ય વાપરતા નથી એવા સુમપણું ધારણ કરનારા.] રાત્રીદિવસ વિષય- [સ્ત્રીસંગ] નું ચિંતન
 કરનારા, દાંભિક [કપટથી જૂઠો આચાર વતાવી ઠગનારા] અને કૃતઘ્ની [કરેલા ઉપકારને ભૂલનારા] એ સર્વે નરકમાં
 જનારા છે એમ જાણવું. ॥૩૮॥

કૂવા, તલ્લવ, વાવ, દેવમંદિરો તથા લોકોના ઘરોને છિન્નમિત્ર કરનારાઓ નરકમાં જાય છે. ॥૩૩॥ પોતાની સ્ત્રી, પુત્ર, ચાકર તથા ગુરુ વિગેરેનો ત્યાગ કરીને, જે પુરુષ મોજન કરે છે તથા પિતરો (મરી ગયેલા પૂર્વજો), દેવો તથા યજ્ઞયાગાદિને લગતી ક્રિયાઓનો ત્યાગ કરે છે, તે નરકમાં જાય છે, ॥૩૪॥ સ્ત્રીલા રોપીને, પુલ ભાગીને, ફેડાં ફેંટીને, પથરા મોઠવીને તથા કાંટા ફેંટીને, જે જેનો રસ્તા બંધ કરે છે, તેઓ નરકમાં જાય છે. ॥૩૫॥ શિવ, પાર્વતી, વિષ્ણુ, સૂર્ય, ગણપતિ, સદ્ગુરુ તથા જ્ઞાની એઓનું જે પુરુષો પૂજન કરતા નથી, તે નરકમાં જાય છે. ॥૩૬॥ જે બ્રાહ્મણ મૈથુન કરવાના હેતુથી દાસીને પલંગ પર

કૂપાનાં ચ તડાગાનાં વાપીનાં દેવસન્નનામ્ ॥ પ્રજાગૃહાણાં મેચારસ્તે વૈ નરકગામિનઃ ॥૩૭॥

વિસૃજ્યાશ્રંતિ યે દારાઞ્છિશૂન્યશૃત્યાંસ્તથા ગુરૂન્ ॥ ઉત્સૃજ્ય પિતૃદેવેજ્યાં તે વૈ નરકગામિનઃ ॥૩૮॥

શંકુભિઃ સેતુભિઃ કાઠૈ પાષાણૈઃ કંઠકૈસ્તથા ॥ યૈ માર્ગમુપરંધતિ તે વૈ નરકગામિનઃ ॥૩૯॥

શિવં શિવાં હરિં સૂર્યં ગણેશં સદ્ગુરું બુધમ્ ॥ ન પૂજયંતિ યે મંદાસ્તે વૈ નરકગામિનઃ ॥૪૦॥

આરોપ્ય દાસીં શયને વિપ્રો ગચ્છેદધોગતિમ્ ॥ પ્રજામુત્પાદ્ય શૂદ્રાયાં બ્રાહ્મણ્યાદેવ હીયતે ॥૪૧॥

ન નમસ્કારયોગ્યો હિ સ કદાપિ દ્વિજોઽધમઃ ॥ તં પૂજયંતિ યૈ મૂઢાસ્તે વૈ નરકગામિનઃ ॥૪૨॥

બ્રાહ્મણાનાં ચ કલહં ગોયુદ્ધં કલહપ્રિયાઃ ॥ ન વર્જેત્યનુમોદંતે વૈ નરકગામિનઃ ॥૪૩॥

લીધી હોય, તે તેના બ્રહ્મત્વથી ઇષ્ટ થઈને, અધોગતિએ જાય છે. શૂદ્ર જાતિની સ્ત્રી થકી જે બ્રાહ્મણને સંતતિ (છેયાંછોકરાં) થાય છે, તે બ્રાહ્મણ બ્રહ્મત્વથી ઇષ્ટ થાય છે. ॥૪૩॥ જે બ્રાહ્મણ બ્રાહ્મણોના સમુદાયમાં અધમ ગણાયો હોય, તેને કદી પણ નમસ્કાર નરવો યોગ્ય ઠરતો નથી; એમ છતાં જે પુરુષ એવા બ્રાહ્મણની પૂજા કરે છે, તે નરકમાં જવાના એમ જાણવું ॥૪૮॥ જે પુરુષ બ્રાહ્મણો તથા ગાયોનાં માંહોમાંહે શુદ્ધ કરાવવાને અથવા જોવાને ઇચ્છે છે, તે નરકમાં જાય છે. ॥૪૯॥

जे स्त्रीने बीजो कांइ रस्तो न होय, तेवी स्त्रीनी रंजस्वलापणानी सुदत जे पुरुष द्वेषथी वीतावी दे छे, ते नरकमां जाय छे ॥४०॥ जे पुरुष विषयपीडाने लीधे अंध थइने रजस्वला स्त्रीनी साथे गमन करे. तथा जे पुरुष अमावास्यादि पर्वकाले जलमां, दिवसे के श्राद्धने दिवसे स्त्रीगमन करे छे, ते नरकमां जाय छे. ॥४१॥ जे जन अग्नि, फल- फूलझाडना बाग, धोरी मार्ग के गोशाळायां मलनो त्याग करशे (झाडे फरशे), ते नरकमां जशे. ॥४२॥ प्राणघातक हथियारोना घडनारा के निर्माण करनारा, तथा तेनो व्यापार करनारा पुरुषोनो निवास नरकमां थाय छे. ॥४३॥ वैश्य (वाणिज्या) छतां

अनन्यशरणस्त्रीणामृतुकालव्यतिक्रमम् ॥ ये प्रकुर्वन्ति विद्वेषात्ते वै नरकगामिनः ॥४०॥
येऽपि गच्छन्ति रागांधा नरा नारीं रजस्वलाम् ॥ पर्वस्वसु दिवा श्राद्धैर्ते वै नरकगामिनः ॥४१॥
ये शारीरं मलं वहूनौ प्रक्षिपन्ति जलेऽपि च ॥ आरामे पथि गोष्ठे वा ते वै नरकगामिनः ॥४२॥
शस्त्राणां ये च कर्तारः शराणां धनुषां तथा ॥ विक्रेतारश्च ये तेषां ते वै नरकगामिनः ॥४३॥
चर्मविक्रयिणो वैश्याः केशविक्रयकाः स्त्रियः ॥ विषविक्रयिणः सर्वे ते वै नरकगामिनः ॥४४॥
अनाथं नानुकंपन्ति ये सतां द्वेषकारकाः ॥ विनापराधं दंडन्ति ते वै नरकगामिनः ॥४५॥
आशया समनुप्राप्तान्ब्राह्मणानर्थिनो गृहे ॥ न भोजयन्ति पाकेऽपि ते वै नरकगामिनः ॥४६॥

जे चामडानो वेणार करे, स्त्रीजाति माथाना वाल के उननो व्यापार करे, तथा विष-(झेर) नो व्यापार करनारा ए सर्वे नरकमां जाय छे. ॥४४॥ अनाथ-(जेने माथे लौकिक समर्थ धनी न होय ते अथवा गरीब) नी उपर दया न करनारा; साधुओनो द्वेष (अदेखाइ) करनारा तथा अपराध (गुनो, वांक) सिवाय दंड एटले शिक्षा (पछी शरीरे भोगववानी होय के धननी होय) करनारा ए सर्वे नरकमां जाय छे. ॥४५॥ आशा धरीने जमवा आवेला ब्राह्मणने रसोइ थया छतां जेओ जमाडता नथी ते नरकमां जाय छे. ॥४६॥

કોઈના પર વિશ્વાસનું વચન ન આપનારા, તેમના પર દયા ન કરનારા તથા સર્વની સાથે ડગાઈથી વર્તે છે તે નરકમાં જાય છે. ॥૪૭॥ જે જન કોઈપણ જાતની સેવાપૂજા કરવાનો નિશ્ચય નિયમ કરવા છતાં, ઇંદ્રિયો ન જિતાયાને લીધે તે ક્રિયાનો ત્યાગ કરે છે તે નરકમાં જાય છે. ॥૪૮॥ બ્રહ્મજ્ઞાનનો ઉપદેશ કરનારા બ્રહ્મવેત્તા તથા પુરાણ કહેનારા વ્યાસને જેઓ માનતા નથી તે નરકમાં જાય છે. ॥૪૯॥ મિત્રનો દ્રેષ કરનારા તથા પ્રીતિ અને આશાનો મંગ કરનારા નરકમાં જાય છે. ॥૫૦॥ જે વિવાહની જાલ, તીર્થવાસીને લૂંટે છે, તે નરકમાં જાય છે, અને તેનો કદીપણ ઉદ્ધાર થતો નથી. ॥૫૧॥ જે પુરુષ

સર્વભૂતેષ્વવિશ્વાસ્તથા તેષુ વિનિર્દયાઃ ॥ સર્વભૂતેષુ જિહ્વા યે તે વૈ નરકગામિનઃ ॥૪૭॥
નિયમાન્સમુપાદાય યે પશ્ચાદ્જિતેંદ્રિયાઃ વિગ્લાપયંતિ તાન્ભૂયસ્તે વૈ નરકગામિનઃ ॥૪૮॥
અધ્યાત્મવિદ્યાદાતારં નૈવ મન્યંતિ યે ગુરુમ્ ॥ તથા પુરાણવક્તારં તે વૈ નરકગામિનઃ ॥૪૯॥
મિત્રદ્રોહકરા યે ચ પ્રીતિચ્છેદકરાશ્ચ યે ॥ આશાચ્છેદકરા યે ચ તે વૈ નરકગામિનઃ ॥૫૦॥
વિવાહં દેવયાત્રાં ચ તીર્થસાર્થાન્વિલુંપતિ ॥ સ વસેન્નરકે ધૌરે તસ્માન્નાવર્તનં પુનઃ ॥૫૧॥
અગ્નિં દદ્યાન્મહાપાપી ગૃહે ગ્રામે તથા વને ॥ સ નીતો યમદૂતૈશ્ચ વહ્નિકુંડેષુ પચ્યતે ॥૫૨॥
અગ્નિના દગ્ધગાત્રોઽસૌ યદાં છાયા પ્રયાચ્ચતે ॥ નીયતે ચ તદા દૂતૈરસિપત્રવનાંતરે ॥૫૩॥
સ્વદ્ગતીક્ષ્ણેશ્ચ તત્પત્રૈર્ગાત્રચ્છેદો યદા ભવેત્ ॥ તદોચુઃ શીતલચ્છાયે સુખનિદ્રાં કુરુષ્વ ભોઃ ॥૫૪॥

ઘર, વન તથા ગામને આગ લગાડે છે, તે જરૂર યમલોકમાં તો જાય જ; પરંતુ ત્યાં તેને યમદૂતો ઉંચકીને ધકધકતા અગ્નિના કુંડમાં નાખે છે. ॥૫૨॥ પછી જે વચ્ચત તેનાં સકલ ગાત્ર દગ્ધ થવાથી પોતાને છાયા મલગા વાવતની યમદૂતોને વિનંતી કરે છે તે વચ્ચત એ જીવને અસિપત્ર (તલવાર જેવાં પાંદડાંવાળા) નામના વનમાં લઈ જાય છે. ॥૫૩॥ કે જે વનમાં જાય એટલે ત્યાંનાં વૃક્ષના પાંદડાંથી જે વચ્ચત તેના શરીરનું છેદન થાય છે, તે વચ્ચત યમદૂતો તેને કહે છે કે, અરે ! આ ઠેકાણે શીતલ છાયા છે, નિદ્રા કર. ॥૫૪॥

તુષા લાગવાથી પાણી માગે તો, તેને યમદૂતો કહકહતું તેલ આણી આપે છે. ॥૫૫॥ અને તેને કહે છે કે, અરે ! આ જલ પી તથા આ પદાર્થ મક્ષણ કર એ રીતે કહાથી, એ પ્રાણી એ પદાર્થ खाइने, ઉતું તેલ પીએ છે: તથા તેના પેટની માંહેના સઘઘાં આંતરડાં બઢી જાય છે, અને એ પ્રાણી ફાડપરથી પહેલા ડાઝાની પેઠે ધબ ધોંયપર પહે છે. ॥૫૬॥ એ પ્રકારનો પાતકી અતિ સંકટે પાછો ડઠીને, અતિ દીન (ગરીબ) પ્રમાણે પ્રલાપ (વિનતી) કરે છે. તે સમયે તેને વિવશાય (વેળાચુંટા) હોવાને લીધે, માત્ર શ્વાસોચ્છવાસ નાલે છે. તેનાથી એક શબ્દ પણ બોલાતો નથી. ॥૫૭॥ યગવાન્ કહે છે હે ગરુડ ! એ

પાનીયં પાતુમિચ્છન્વૈ તૃષાર્તો યદિ યાચતે ॥ પાનાર્થં તૈલમત્યુષ્ણં તદા દૂતૈઃ પ્રદીયતે ॥૫૫॥

પીયતાં મુજ્યતાં પાનમન્નમૃચુસ્તદેતિ તે ॥ પીતમાત્રેણ તેનૈવ દર્ઘાંત્રા નિપતંતિ તે ॥૫૬॥

કથંચિત્પુનરુત્થાય પ્રલપંતિ સુદીનવત્ ॥ વિવશા ઉચ્છ્વસંતશ્ચ તે વક્તુમપિ નાશકન્ ॥૫૭॥

इत्येवं बहुशस्तार्क्ष्यं यातनाः पापिनां स्मृताः ॥ किमेतैर्विस्तरात्प्रोक्तैः सर्वशब्देषु भाषितैः ॥૫૮॥

एवं वै क्लिश्यमानास्ते नरा नार्यः सहस्रशः ॥ पच्यन्ते नरके घोरे यावदाभृतसंलवम् ॥૫९॥

तस्याक्षयं फलं भुक्त्वा तत्रैवोत्पद्यते पुनः ॥ यमाज्ञया महीं प्राप्य भवंति स्थावरादयः ॥૬०॥

પ્રમાણે પાતકી પુરુષોને અનેક પ્રકારની યાતના (શિક્ષા) થાય છે. હવે એવા પ્રકારની યાતનાઓ અતિશય વર્ણવવાથી ફઝ શું છે ? કારણ કે, એવા પ્રકારની અનેકવિધ યાતનાઓ શાસમાં કહેલી જ છે. ॥૫૮॥ હે ગરુડ ! એ રીતનાં દુઃખ પામનારા હજારો પ્રાણી ભયંકર નરકમાં પડીને, મહાપ્રલય થતાં સુધી તેમાં જ રચીપચી જવાપણું પામે છે. ॥૫૯॥ એ પાપોનું અક્ષય ફલ ભોગવીને, પછી ત્યાં જ ઉત્પન્ન થાય છે, પછી યમાજ્ઞાથી પૃથ્વીપર ફરીથી આવીને, સ્થાવરાદિક-(પર્વત, ફાડ, વિગેરે) માં જન્મ લે છે. ॥૬૦॥

જ્ઞાહ, જાહ્યાં, વેલ, પર્વત, ઘાસ વગેરે એક ઠેકાણે સ્થિર રહે, તે સર્વે સ્થાવર કહેવા. સર્વે સ્થાવર વસ્તુઓ અતિ અજ્ઞાના-વસ્તુઓ હોય છે. ॥૬૧॥ ક્રીડા, પથુ, પક્ષી યાણીમાં સંચાર કરનારાં મચ્છરાદિ તથા દેવયોનિ એ સર્વે ચોરાશી લક્ષ યોનિઓને પેટે જ છે. ॥૬૨॥ એ રીતની સર્વ યોનિઓમાં ફરીને, પછી એ સકલ પાતકીઓ મનુષ્યયોનિને પામે છે, મનુષ્યમાં પણ એ નરક-માંથી આવનાર પ્રથમ ચાંડાલમાં જન્મ લે છે. તેમાં પણ આગલ કહેવામાં આવશે તેવાં પાપચિહ્નોવાળા છતાં, અનેક પ્રકારે

વૃક્ષગુલ્મલતાવહ્નીગિરયશ્ચ તૃણાનિ ચ ॥ સ્થાવરા इति विख्याता महामोहसमावृताः ॥૬૧॥

ક્રીડાશ્ચ પથવૈશ્ચેવ પક્ષિણશ્ચ જલેચરાઃ ॥ ચતુર્સ્ત્રીતિલક્ષેષુ કથિતા દેવયોનયઃ ॥૬૨॥

આતાઃ સર્વાઃ પરિશ્રમ્ય તતો યાંતિ મનુષ્યતામ્ ॥ માનુષેઽપિ શ્ર્વપાકેષુ જાયંતે નરકાગતાઃ ॥

તત્રાપિ પાપચિહ્નૈસ્તે ભવંતિ બહુદુઃખિતાઃ ॥૬૩॥

ગલ્લકુષ્ઠાશ્ચ જન્માંધા મહારોગસમાકુલાઃ ॥ ભવંત્યેવં નરા નાર્યઃ પાપચિહ્નોપલક્ષિતાઃ ॥૬૪॥

इति श्री गरुडपुराणे सारोद्धारे नरकप्रदपापचिह्ननिरूपणो नाम चतुर्थोऽध्यायः ॥૪॥

॥ અથ પશ્ચમોઽધ્યાયઃ ॥

गरुड उवाच—

येन येन च पापेन यद्यच्चिह्नं प्रजायते ॥ यां यां योनिं च गच्छंति तन्मे कथय केशव ॥૧॥

દુઃખ ભોગવે છે. ॥૬૩॥ તે ચિહ્ન એવાં કે, કેટલાક ગલ્લતા કોડવાળા, કેટલાક અન્મથી જ આંધળા તથા કેટલાક મહાન રોગવાળા હોય છે, એ પાપનાં ચિહ્નવાળા હોય છે. ॥૬૪॥

इति श्री गरुडपुराणे सारोद्धारे नरकप्रदपापचिह्ननिरूपणो नाम सार्थ चतुर्थोऽध्यायः ॥ ४ ॥

॥ અથ પશ્ચમોઽધ્યાયઃ ॥

એ રીતે કહેલાં ભગવદ્વાક્યો સાંભળીને, ગરુડજી ભગવાનને પૂછે છે, હે ભગવાન ! કયાં કયાં પાપો વડે, કયાં કયાં ચિહ્ન ઉત્પન્ન થાય છે તથા કઈ કઈ યોનિઓમાં જન્મ પ્રાપ્ત થાય છે ? તે મને સવિસ્તર કથન કરો. ॥૧॥

ए रीतनुं गरुडजीनुं भाषण सांभळीने, भगवान् कहे छे, हे गरुड ! नरकमांथी आवेला प्राणी जे जे योनिमां जन्म ले छे तथा तेओने जे जे चिह्न उत्पन्न थाय छे, ते सर्व तमने कहू छं, ते सांभळो. ॥३॥ ब्रह्महत्या करनारो सधळा जन्मोमां क्षयरोगी थाय छे, गोहत्या करनारो कुबडो छतां जडबुद्धिनो थाय छे, पुत्रीने हणनारो कोढना रोगवाळो थाय छे, एरीते कहेली हत्याओ करनारा एवां चिह्नोवाळा छतां, चांडाल योनिमां जन्म ले छे. ॥३॥ स्त्रीहत्या तथा गर्भपात करनारो भिल्लना कुळमां जन्म लइने रोगी थाय छे. परण्या सिवायनी वाकीनी अयोग्य स्त्रीओ साथे मैथुन करनारो नपुंसक थाय छे. गुरुकुलमांनी स्त्रीओ तरफ मात्र मैथुननी इच्छा करे, तो तेना अंगपरनी चामडी खराब थाय छे. ॥४॥ मांस भक्षण करनारो अति रक्तांध

श्री भगवानुवाचः—

यैः पापैर्याति यां योनिं पापिनो नरकागताः ॥ येन पापेन यच्चिह्नं जायते मन तच्छृणु ॥२॥

ब्रह्महा क्षयरोगी स्याद्गोघ्नः स्यात्कुब्जको जडः ॥ कन्याघाती भवेत्कुक्षी त्रयश्चांडालयोनिषु ॥३॥

स्त्रीघाती गर्भपाती च पुलिंदो रोगवान्भवेत् ॥ अगम्यागमनात्पंडो दुश्चर्मा गुरुतल्पगः ॥४॥

मांसभोक्तातिरक्तांगः श्यामदंतस्तु मद्यपः ॥ अभक्ष्यभक्षको लौल्याद् ब्राह्मणः स्यान्महोदरः ॥५॥

अदत्त्वा मिष्टमश्नाति स भवेद्गुलगंडवान् ॥ श्राद्धेऽन्ननशुचिं दत्त्वा चित्रकुक्षी प्रजायते ॥६॥

(सधळं शरीर घोळां कोढवाळुं छतां, आंखो मीचेली होय ते) थाय छे. पद्यपान करनाराना दांत काळा होय छे. जितेन्द्रिय न छतां ते ब्राह्मण मांसादि अभक्ष्यनुं भक्षण करे छे, तेने जलंदरनो रोग उत्पन्न थाय छे. ॥५॥ मिष्टान्न कर्षी छतां कोइने न आपतां मात्र पोते ज खाय छे, तेने गंडमाला-(डोक विस्फोटक जेवुं नीकळे छे ते.) नो रोग थाय छे. श्राद्धमां कोइने एहुं अन्न खवरावे छे, ते चित्रकुक्षी-(शरीरपर करोळिया नीकळे छे ते) ना रोगवाळो थाय छे. ॥६॥

કોઈપણ જ્ઞાતનું લીલોતરી શાક ચોરનારો મોરપક્ષી થાય છે, કસ્તૂરી વગેરે સુગંધવાળા પદાર્થો ચોરનારો છહુંદરું થાય છે. મધ ચોરનારો વગડાની માણી થાય છે. માંસ ચોરનારો ગરધન નામનું પક્ષી થાય છે. લવણ (મીઠું) ચોરનારો કીડી થાય છે. ॥૧૩॥ પાન, ફલ, તથા ફૂલ વગેરે ચોરનારો વાંદરો થાય છે. પગે પહેરવાના ચામડાના જોડા, ઘાસ તથા કપાસનો ચોરનારો મેંદું (ધેંદું) થાય છે. ॥૧૪॥ જે મયંકર હિંસાદિ કર્મ કરીને જીવે, વ્યાપારી અથવા તિર્થયાત્રા કરવા જતા હોય તેને લૂટે તથા વગડાનાં હરિણયાંની હિંસાદી કરે તે સર્વ, છાટકી (કસાઈ) ને વેર ઘેટાં અથવા વકરાં અથવા એ સિવાય બીજાં નકામી અવસ્થાવાળાં પશુઓ થાય છે. ॥૧૫॥ જેણે ઝેર खाइને આત્મહત્યા કરી હોય, તે પર્વત પર કાઢો સર્વ થાય

શાકં પત્રં શિલી હત્વા ગંધાંશ્ચહુંદરી શુભાન્ ॥ મધુ દંશઃ પલં ગૃધ્રો લવ્રણં ચ પિપીલિકા ॥૧૬॥
તાંબૂલફલપુષ્પાદિહતાં સ્યાદ્ધાનરો વને ॥ ઉપાનત્તૃણકાર્પાસહતાં સ્યાન્મેષયોનિષુ ॥૧૭॥

યથ રૌદ્રપજીવી ચ માર્ગે સાર્થોન્વિહ્વપતિ ॥ મૃગયાવ્યેસની યસ્તુ છાગઃ સ્યાદ્વધિકગૃહે ॥૧૮॥

યો મૃતો વિષપાનેન કૃષ્ણસર્પો ભવેદગિરી ॥ નિરંકુશસ્વભાવઃ સ્યાત્કુંજરો નિર્જને વને ॥૧૯॥

વૈશ્વદેવમકર્તારઃ સર્વભક્ષાશ્ચ યે દ્વિજાઃ ॥ અપરીક્ષિતમોક્તારો વ્યાઘ્રાઃ સ્યુર્નિર્જને વને ॥૨૦॥

ગાયત્રી ન સ્મરેદ્યસ્તુ યો ન સંધ્યામુષાસતે ॥ અંતર્દુષ્ટો બહિઃસાધુઃ સ ભવેદ્ બ્રાહ્મણો વકઃ ॥૨૧॥

છે. જે બીજાઓનું કહેલું ન સાંભળતાં, સ્વભાવથી જ મરજી મુજબ આચરણ કરે છે, તે ઉજ્જડ વનમાં હાથી થાય છે. ॥૨૨॥

વૈશ્વદેવ (જે કંઈ રંધાઈને તૈયાર થાય, તેને ઘીમાં મિશ્ર કરી, દરોજ બ્રાહ્મણને સત્તર આહુતિઓ મંત્રોચ્ચાર કરીને અગ્નિમાં હોમવી પટે છે તે) ન કર્યા છતાં, સર્વ જાતિને વેર જમનારો તથા આ અન્ન પવિત્ર છે કે અપવિત્ર તેની પરીક્ષા કર્યા સિવાય મોજન કરનારો, એ વેડ બ્રાહ્મણો ઉજ્જડ વનમાં વાઘ થાય છે. ॥૨૩॥ બ્રાહ્મણ છતાં જે ગાયત્રી મંત્રનો જપ ન કરે, જે સંધ્યા ન કરે, જે અંતઃકરણમાં દુષ્ટ છતાં ઉપરથી સાધુપણું દેખાડે, તે સર્વ બગલા થાય છે. ॥૨૪॥

યજ્ઞ કરવાનો અધિકાર ન છતાં, તેની પાસે જે બ્રાહ્મણ યજ્ઞ કરાવે છે તે પ્રામસૂચક (ખુંડ) થાય છે. દક્ષિણા મળવાના લોભથી જે બ્રાહ્મણ યજમાનના હાથથી વહ્નાત્કારે દેવપૂજનાદિ કર્મ કરાવે છે, તે ગધેડું થાય છે, ભોજન કરવા માંડતાં બ્રાહ્મણને જે મંત્રોચ્ચાર કરવાનો છે, તે ન કરતાં ભોજન કરે, તે કાગડો થાય છે. ॥૧૯॥ વિદ્યા મળવાની આશાથી કોઈ સુપાત્ર બ્રાહ્મણે મળવાની ઇચ્છા દર્શાવી હોય તેમ છતાં, તેને જે બ્રાહ્મણ ન મળાવે તે બઝડ થાય છે. ગુરુની સેવા ન કરનારો શિષ્ય ગોઝર (ચચ્ચર ગધેડું) થાય છે. ॥૨૦॥ ગુરુનો તિરસ્કાર તથા ધિક્કાર કરનારો અને વાદ કરીને બ્રાહ્મણને જીતનારો, વેડ બ્રાહ્મણો જલરહિત પ્રદેશમાં (પાણી વગરના વગડામાં) બ્રહ્મરાક્ષસ થાય છે. ॥૨૧॥ દરેક કથા અથવા શાસ્ત્ર સાંમઝીને, વક્તા બ્રાહ્મણને અયાજ્યયાજનો વિપ્રઃ ભવેદગ્રામસૂક્રઃ ॥. ૧૧॥

પાત્રૈ વિદ્યામદાતા ચ બલીવદો ભવેદ્ દ્વિજઃ ॥ ગુરુસેવામર્તા ચ શિષ્યઃ સ્યાદગોઝરઃ પશુઃ ॥૨૦॥

ગુરું હુકૃત્ય તુકૃત્ય વિપ્રં નિર્જિત્ય વાદતઃ ॥ અર્ણયે નિર્જલે દેશે જાયતે બ્રહ્મરાક્ષસઃ ॥૨૧॥

પ્રતિશ્રુતં દિલે દાનમદત્વા જંબુકો ભવેત્ ॥ સતામસત્કારકરઃ ફેત્કારૌર્ગમુખો ભવેત્ ॥૨૨॥

મિત્રધુગ્ગિગિગૃધ્રઃ સ્યાદુલૂકઃ ક્રયવંચનાત્ ॥ વર્ણાશ્રમપરીવાદાત્કપોતો જાયતે વને ॥૨૩॥

આશાચ્છેદકરો યસ્તુ સ્નેહચ્છેદકરસ્તુ યઃ યો દૈષાત્સ્ત્રીપરિત્યાગી ચક્રવાકાશ્ચરં ભવેત્ ॥૨૪॥

શ્રદ્ધાર્પવંક દાન આપવું જોઈએ, તેમ છતાં ન આપનારો શિયાલ થાય છે, અને અસત્કાર અથવા તામસ કરીને આપે છે, તે મોટેથી અગ્નિની જ્વાલા સમાન ઉષ્ણ ધ્યાસોદ્યાસ ફેંકનારો અજગર થાય છે. ॥૨૨॥ મિત્રનો દ્રોહ કરનારો પર્વત પરનું ગરધન પક્ષી થાય છે. વ્યાપારમાં ઠગનારો ધુવડ પક્ષી થાય છે. બ્રાહ્મણ ક્ષત્રી વગેરેના ચાર વર્ણતથા વ્રહ્મચર્યાદિ આશ્રમોની નિંદા કરે છે, તે હોલો અથવા વક્રૂતર થાય છે. ॥૨૩॥ આશાનો મંગ કરનારો, સ્નેહ તોડનારો અને દ્રેષથી સ્ત્રીનો ત્યાગ કરનારો નિરંતર ચક્રોર પક્ષી થાય છે. ॥૨૪॥

મા, બાપ, ગુરુ, બહેન, અને માઈ વગેરેનો દ્રેષ કરનારો હજારો વચ્ચે તેમને પેટ ગમમાં આવી, ત્યાં જ નાશ પામે છે. ॥૨૫॥ જે સ્ત્રી સાચુ તથા સસરાનો દ્રેષ કરે તથા તેમને ગાલો દફને કલહ કરે, તે પાળીમાંની જલો થાય છે; તથા જે તેઓની નિર્મલસના (ધમકી સાથે અવગણના) કરે છે તે માથામાંની જૂ થાય છે. ॥૨૬॥ જે પોતાના પતિનો ત્યાગ કરીને, પરપુરુષના અનુરોધથી ચાલે છે, તે નઠારા આવાજવાળી ગરોળી કે આંધળીચાકરણ થાય છે. ॥૨૭॥ જે પોતાના કુળનો નાશ કરનારો તથા પોતાના ગોત્રમાંની સ્ત્રીની સાથે વિષય સેવનારો હોય, તે વેકકડા થયા હોય, એવી કમ્મરવાળું જરણ

માતાપિતૃગુરુદ્વેષી ભગિનીપ્રાતૃવૈરકૃત્ ॥ ગર્ભે યોનો વિનષ્ટઃ સ્યાદ્યાવદ્યોનિસહસ્રશઃ ॥૨૫॥
શ્વશ્ર્વૌર્ગાલિપ્રદા નારી નિત્યં કલહકારિણી ॥ સા જલૈકા ચ સ્યાદ્ઘૃતારં ભર્ત્સતે ચ યા ॥૨૬॥
સ્વપતિં ચ પરિચ્છેદ્ય પશુસાનુવર્તિની ॥ વલ્ગુલી ગૃહગોધા સ્યાદ્દિમુલ્કી વાઙ્મ્ય સર્પિણી ॥૨૭॥
યઃ સ્વગૌત્રૌપધાતી ચ સ્વગૌત્રસ્ત્રીનિષેવણાત્ ॥ તશ્ચુઃશલ્કો ભૂત્વા ઋક્ષયોનિષુ જાયતે ॥૨૮॥
તાપસીગમનાત્કામી ભવેન્મરુપિશાચકઃ ॥ અપ્રાપ્તયૌવનાસંગોદ્ભવેદજગરો વને ॥૨૯॥
ગુરુદારાભિલાષી ચ કુકલાસો ભવેન્નરઃ ॥ રાત્રીં ગત્વા ભવેદ્ દુષ્ટો મિત્રપત્નીં ચ ગર્દભઃ ॥૩૦॥

થયા બાદ તે જન્મમાં હિંસા કરીને, પછી રીંછની યોનિમાં જાય છે. ॥૨૮॥ જે પુરુષ વિષયાંધ થઈને પતિવ્રતા સાથે સંભોગ કરે છે, તે મારવાડ દેશમાં પિશાચ થાય છે. તેને તારુણ્ય (યૌવન) પ્રાપ્ત ન થયા હતાં તેનો જે ઉપભોગ કરે છે તે અરણ્યમાં અજગર થાય છે. ॥૨૯॥ ગુરુપત્ની સાથે વિષય કરવાની જે પુરુષ ઇચ્છા કરે તે કાંચડો થાય છે. રાજાની રાણી સાથે ગમન કરનારો ઝંટ થાય છે. મિત્રની માર્યા સાથે ગમન કરનારો ગધેડો થાય છે. ॥૩૦॥

गुदाद्वाराए (मलत्याग करवाना गुह्यभागे) मैथुन करनारो गधेडुं अथवा सूअर थाय छे. शूद्रनो स्त्री साथे गमन करनारो उच्च योनिवाळो पुरुष बळद थाय छे. अति विषयोनुं सेवन करनार पुरुष घोडो थाय छे. ॥३१॥ मरी गयेछा माणसना अगियारमांना निमित्तनुं जे पुरुष जमे ते कूकडा (मरघडा) थाय छे. ॥३२॥ जे ब्राह्मण अधम द्रव्य लहने देवोनी पूजा करे छे ते देवलोक श्राद्धादि क्रियाओ तथा यज्ञादि क्रियाओमां वर्जित छे. ॥३३॥ महापातक करनारा यमलोकें जइने त्यां ते पातकने लीधे प्राप्त थयेली अति भयंकर नरकनी शिक्षानो उपभोग लीधा पछी, ए कर्मनो क्षय थाय त्यारे,

गुद्गो विड्वराहः स्याद्बृषः स्याद्बृषलीपतिः ॥ महाकामी भवेद्यस्तु स्यादश्वः कामलंपटः ॥३१॥
मृतस्यैकादशाहं तु भुंजानः श्वा विजायते ॥ लभेद्देवलोको विप्रो योनिं कुक्कुटसंज्ञकम् ॥३२॥
द्रव्याथ देवतापूजां यः करोति द्विजाधमः ॥ स वै देवलोको नाम हव्यकव्येषु गर्हितः ॥३३॥
महापातकजान्घोरान्नरकात्प्राप्य दारुणान् ॥ कर्मक्षये प्रजायंते महापातकिनस्त्वह ॥३४॥
खरोष्ट्रमहिषीणां हि ब्रह्महा योनिमृच्छति ॥ वृकश्चानशृगालानां सुरापायांति योनिषु ॥३५॥
कृमिकीटपतंगत्वं स्वर्णस्तेयी समानुयात् ॥ तृणगुल्मलतात्वं च क्रमशो गुरुतल्पगः ॥३६॥

आ पृथ्वीपर पाछा आववा पामे छे. ॥३४॥ तो गधेडां, ऊंट तथा पाडानो जन्म छे छे, तेमज मद्यपान करनारा त्यांनी यातना भोगव्या पछी कर्मनो क्षय थाय एटछे, आ लोकमां नारह (वरु) कूतरा तथा शियाळनी योनिने पामे छे. ॥३५॥ जेओए सोनुं चोर्युं अथवा ओळव्युं होय, तेओ कर्मनो क्षय थतां लगी यमलोकमां यातना भोगव्या पछी आ लोकमां कृमि, कीडा, तथा पतंग विगेरेनी योनिने पामे छे तेमज विद्या के धर्मनो रस्तो बतावनार गुरुनी स्त्री साथे विषय करवाने इच्छनाराओ त्यांनी शिक्षा भोगव्या बाद आ लोकमां घास, जाळां, वेला के एवी ज निद्रावस्थित योनिने पामे छे. ॥३६॥

पारकी तथा ब्राह्मणनी स्त्रीनुं हरण करनारो त्यांथी यातना भोगवी आद्या पछी आ लोवमां ब्रह्मराक्षस थाय छे. ॥३७॥ ब्राह्मणने ठगीने मेळवेला द्रव्यनो जे पुरुष उपभोग करे छे, ते पोताना साते कुळनो नाश करे छे. बलात्कारे अथवा चोरीने जे पुरुष ब्राह्मणना द्रव्यनो उपभोग करे छे, ते ज्यांसुधी चंद्र अने नक्षत्रोनो उदय छे त्यांसुधी पोतीकां साते कुळनो नाश करे छे. ॥३८॥ हे गरुड ! लोढातुं अने पत्थरातुं चूर्ण (लोट) या हळाहळ झरोतुं भक्षण करीने जीरवी शकवानो संभव छे, पण

परम्य योषितं हत्वा न्यासापहरणेन च ॥ ब्रह्मस्वहरणाश्चैव जायते ब्रह्मराक्षसः ॥३७॥

ब्रह्मस्वं प्रणयाद्भुक्तं दहत्यासप्तं कुलम् ॥ बलात्कारेण चौर्येण दहत्याचंद्रतारकम् ॥३८॥

लोहचूर्णाश्च चूर्णे च विषं च जरयेन्नरः ॥ ब्रह्मस्वं त्रिषु लोकेषु कः पुमाञ्जरयिष्यति ॥३९॥

ब्रह्मस्वसप्तपुष्टानि वाहनानि बलानि च ॥ शुद्धकाले विशीर्यन्ते सैकताः सेतवो यथा ॥४०॥

देवद्रव्योपभोगेन ब्रह्मस्वहरणेन च ॥ कुलान्यकुलतां यांति ब्राह्मणातिक्रमेण च ॥४१॥

स्वमाश्रितं परित्यज्य वेदशास्त्रपरायणम् ॥ अन्येभ्यो दीयते दानं कथ्यतेऽयमतिक्रमः ॥४२॥

ब्रह्मणातिक्रमो नास्ति विप्रे वेदविवर्जिते ॥ ज्वलंतमग्निमुत्सृज्य नहि भस्मनि हूयते ॥४३॥

ब्राह्मणनुं द्रव्य जीरवी शकवानो संभव नथी. ॥३९॥ ब्राह्मणनुं द्रव्य हरण करीने, ते द्रव्यने बदळे आणेला अन्नादि रसवडे पुष्ट थयेला हाथी, घोडा दिगेरे सैः य शुद्ध वस्तु ते नाश पावे छे; जेमके, रेतीथी भरेली सडक उपयोगी रहेती नथी तेम. ॥४०॥ देवो तथा ब्राह्मणोनुं द्रव्य हरण करे तो, अथवा ब्राह्मणनो अतिक्रम (गणतरीमां न गणवा ते) करे तो तेना कुळने निंदता आवे छे. ॥४१॥ वेद तथा शास्त्रोमां कुशल होय एवा ब्राह्मणने पडतो मूकीने बीजाने दान आपे, ए ब्राह्मणनो अतिक्रम (उल्लंघन) कथो कहेवाय ॥४२॥ जे ब्राह्मण वेदविद्याथी अजाण्यो होय तेने दान न अपाय तो, ब्राह्मणनो अतिक्रम कर्यानो दोष लागु थतो नथी; कारण के प्रदित अग्नि छतां तेनो त्याग करीने, कोइ राखोडीमां हवन करतुं नथी. ॥४३॥

हे गरुड ! ब्राह्मणनुं उल्लंघन करे तो अनेकविध नरक भोगवीने, ते प्राणी जन्मांध, दरिद्री तथा याचक थाय छे, दाता थतो नथी एण दान छे नारो थाय छे. ॥४४॥ पोते आपेली तथा बीजाए आपेली ब्राह्मणनी जमीन जो कोइ हरण करे तो, विष्टामां साठ हजार वर्ष सुधी कीडो थाय छे. ॥४५॥ पोते पोताने हाथे दान आपीने, जे पातकी पाछुं लइ छे छे, ते पातकी प्रलयकाल सुधी नरकमां वास करे छे. ॥४६॥ ब्राह्मणने उपजीविका सारु जे जमीन आपी होय, तेनुं यत्न वडे पालन करवु, जेओ तेनुं पालन करता नथी, अने तेने बदले उलटी पाछी लइ छे छे, ते पोतीकां करेलां कर्मो भोगवी आव्या पछी कूतराना

अतिक्रमै कृते तार्क्ष्य भुक्त्वा च नरकान्क्रमात् ॥ जन्मांधः सन्दरिद्रः स्यान्न दाता किंतु याचकः ॥४४॥
स्वदत्तां परदत्तां वा यौ हरेश्च वसुंधराम् ॥ षष्ठिवर्षसहस्राणि विष्टयां जायते कृमिः ॥४५॥
स्वयमेव च यो दत्त्वा स्वयमेवापकर्षति ॥ स पापी नरकं याति यावदाभूतसंभवम् ॥४६॥
दत्त्वा वृत्ति भूमिदानं यत्नतः परिपालयेत् ॥ न रक्षति हरेद्यस्तु स पंगुः श्वाग्भिजायते ॥४७॥
विप्रस्य वृत्तिकरणे लक्षधेनुफलं भवेत् ॥ विप्रस्य वृत्तिहरणान्मर्कटः श्वा कपिर्भवेत् ॥४८॥
एवामादीनि चिह्नानि योनयश्च स्वगेश्वर ॥ स्वकर्मविहिता लोके दृश्यन्तेऽत्र शरीरिणाम् ॥४९॥
एवं दुष्कर्मकर्तारो भुक्त्वा निरययातनाम् ॥ जायन्ते पापशेषेण प्रोक्तास्वेतासु योनिषु ॥५०॥

जन्मने पामे छे. ॥४७॥ ब्राह्मणने वृत्ति (वर्षासन) आपीने, ते पाळे तो लाख गायोनुं पालन कर्थांनुं फल प्राप्त थाय छे. वर्षासननुं हरण करे तो मांकडा, कूटरा तथा वांदरानो जन्म पामे छे. ॥४८॥ भगवान् गरुडने कहे छे के, हे गरुड ! ए रीतनी योनिओ तथा ए रीतनां चिह्नो जे जीवने प्राप्त थाय छे, ते सर्वे निजकर्मोपार्जित छे. ॥४९॥ ए रीतनां दुष्कर्मो करनारा यमलोके जइने, नरकनी यातना भोगवीने, बाकी रहेलां पापोना उपभोगने अर्थ उपर कहेली योनिओमां जन्म छे छे. ॥५०॥

પછી અહીં હજારો નીચ યોનિઓમાં જન્મ લઈને, માર વહેવો વગેરે દુઃખોનો ઉપભોગ લે છે. ॥૫૧॥ મગવાન્ કહે છે કે, હે ગરુડ ! પછી એ જીવો વૃદ્ધિ, શીત તથા ઉષ્ણતા થકી ગ્રાસ થનારાં દુઃખ ભોગવીને, પાપ પુણ્ય સમાન થાય એટલે તેમને મનુષ્યજન્મ ગ્રાસ થાય છે. ॥૫૨॥ તે એમ કે સ્ત્રી તથા પુરુષની કામક્રીડાની વચ્ચે પુરુષદ્વારાને યોગે સ્ત્રીના ઉદરમાં ગર્ભ રૂપ જીવ પ્રવિષ્ટ થાય છે, ત્યારથી માંડીને, તે મરણ સુધી અનેક પ્રકારનાં દુઃખ ભોગવીને મરણ પામે છે. ॥૫૩॥ હે ગરુડ ! સર્વે જીવોને જન્મ તથા મૃત્યુ છે તે રીતે જન્મ મરણનું ચક્ર, જંગમાદિ ગ્રાણી માત્રમાં પ્રવૃત્ત છે. ॥૫૪॥ તે વાક્ય દૃષ્ટાંતઃ-જેમ

તતો જન્મસહસ્રેષુ પ્રાપ્ય તિર્યક્શરીરતામ્ ॥ દુઃખાનિ ભાસ્વહનોદ્ભવાદીનિ લભંતિ તે ॥૫૧॥
 પક્ષિદુઃખં તતો ભુક્ત્વા વૃદ્ધિશીતાતપોદ્ભવમ્ ॥ માનુષં લભતે પશ્ચાત્સમીભૂતે શુભાશુમે ॥૫૨॥
 સ્ત્રીપુંસૌસ્તુ પ્રસંગેન ભૂક્ત્વા ગર્ભે ક્રમાદસૌ ॥ ગર્ભાદિમરણાંતં ચ પ્રાપ્યે દુઃખં પ્રિયેત્પુનઃ ॥૫૩॥
 સમુત્પત્તેર્વિનાશશ્ચ જાયતે સર્વદેહિનામ્ ॥ એવં પ્રવર્તિતં ચક્રં ભૂતગ્રામે ચતુર્વિધે ॥૫૪॥
 ઘટીયંત્રં યથા મર્ત્યા ભ્રમંતિ મમ માયયા ॥ ભૂમૌ કદાચિન્નરકે કર્મપાશસમાવૃતાઃ ॥૫૫॥

અદત્તદાનાચ્ચ ભવેદ્દરિદ્રો દારિદ્રભાવાચ્ચ કરોતિ પાપમ્ ॥

પાપપ્રભાવાન્નરકે પ્રયાતિ પુનર્દરિદ્રઃ પુનરેવ પાપી ॥૫૬॥

કે રહેંટની માઝનાં હોગલાંઓમાંના જે હોગલાં ચાલી હોય તે મરાય છે, અને મરાયેલાં હોય તે ટાલાં થાય છે, તેમ એ રીતની મારી માયાથી સ્વલ ગ્રાણીઓ પોતે પોતાનાં કર્મોને આધીન થઈ, નરક તથા પૃથ્વીપર જન્મ લે છે. ॥૫૬॥ દાન ન આપવાને લીધે દરિદ્રી હોવાથી પાપકર્મ કરે છે, તથા પાપને લીધે નરકમાં જાય છે. એ રીતે જીવ વારંવાર દરિદ્રી તથા પાપી થાય છે. એ જાણવું. ॥૫૬॥

जे कांइ सारां के नरसां कर्म कर्यां हाय; ते भोगववां जोइए, करोड़ो कल्प जाय तो पण करेलां कर्मोनो उपभोग थया सिवाय तेनो क्षय थतो नथी. ॥५७॥

इति श्री गरुडपुराणे सारोद्धारे पापचिह्ननिरूपणो नाम सार्धपंचमोऽध्यायः ॥५॥

॥ अथ षष्ठोऽध्यायः ॥

ए रीतनां भगवद्वाक्य सांभळीने, गरुड तेमने फरीथी प्रश्न पूछे छे; हे भगवान् ! आपे कहूं के कर्माधीनतानी जीव नरक-मांथी फरी माना उदरमां प्रवेक्षित थइने, त्यां दुःख भोगवे छे. तो ते ठेकाणे श्री रीतनुं दुःख छे ? ते मने कहो. ॥१॥ भगवान् कहे छे के, हे गरुड ! स्त्री तथा पुरुषनो रतिरूप प्रसंग थाय. एटले पुरुषनुं वीर्य तथा स्त्रीनुं रुधिर मिश्र थइने, जे रीत जीवनुं

अवश्यमेव भोक्तव्यं कृतं कर्म शुभाशुभम् ॥ नाभुक्तं क्षीयते कर्म कल्पकोटिशतैरपि ॥५७॥

इति श्रीगरुडपुराणे सारोद्धारे पापचिह्ननिरूपणो नाम पंचमोऽध्यायः ॥५॥

॥ अथ षष्ठोऽध्यायः ॥

गरुड उवाचः—

कथमुत्पद्यते मातुर्जठरे नरकागतः ॥ गर्भादिदुःखं यदभुक्ते तन्मे कथय केशव ॥१॥

विष्णुरुवाचः—

स्त्रीपुंसोस्तु प्रसंगेन निरुद्धे शुक्रशोणिते ॥ यथाऽयं जायते मर्त्यस्तथा वक्ष्यामि तव ॥२॥
ऋतुमध्ये हि पापानां देहोत्पत्तिः प्रजायते ॥ इंद्रस्य ब्रह्महत्यास्ति यस्मिंस्तस्थिन्दिनत्रये ॥३॥

प्रथमेऽहनि चांडाली द्वितीये ब्रह्मघातिनी ॥ तृतीये रजकी ह्येता नरकागतमातरः ॥४॥

स्थान देह उत्पन्न थाय छे, ते सघलं हुं तने कहूं छुं. ॥२॥ रजोदर्शन थाय एटले इंद्रनी ब्रह्महत्यानुं पातक जे प्रथमना त्रण दिवसोमां ज पातकी लोकोनी देहोत्पत्ति थाय छे. ॥३॥ कारण के इंद्रे ब्रह्महत्या करी, ते एवी रीते वहेंची नांखीने त्याग करी छे के, स्त्री रजस्सला थाय ॥ एटले पहेले दिवसे चांडालणी (भंगिदण), बीजे दिवसे ब्रह्मघातिनी तथा त्रीजे दिवसे घोबण जाणवी, चांडालणी तथा ब्रह्मघातिनीने अडवानो दोष कहो छे; तेम छतां नरक थकी आवीने आ लोकमां जन्म लेनारा पातकी जनो, ए ङण दिवसमां माना उदरमां गर्भरूपे स्थापन थाय छे. ॥४॥

इश्वरની इच्छાથી દેહોત્પત્તિ થવા સારુ પોતીકા કર્મને લીધે પુરુષના વીર્યરૂપ વિંદુના આશ્રય વટે જીવ સ્ત્રીઓના ઉદરમાં પ્રવેશિત થાય છે. ॥૪॥ પછી એક રાત્રી ગયા કેહે સ્ત્રીના રક્ત તથા પુરુષના વીર્યનું પરસ્પર મિશ્રણ થાય છે. પાંચ રાત્રી ગયા કેહે તેને વર્તુલનો આકાર આવે છે દશ રાત્રી પછી તેનું પરિણામ કઢળ થવા છતાં બોર જેવડું થાય છે, પછી એ દેહને લગતા લાંબા ધાટનો (ઈંડાકૃતિવાળો) થાય છે. ॥૬॥ એક મહિનો થાય એટલે એ ગર્ભનો મસ્તક પ્રાપ્ત થાય છે. બે મહિના પછી હાથ, પગ વગેરે સર્વ અવયવ પ્રાપ્ત થાય છે, ત્રણ માસ જાય એટલે એ ગર્ભને નઘ, વાઝ, હાડકાં. ત્વચા (ચામડી) તથા લિંગને (આંખા શરીરને) છિદ્રો (નાક, કાન વગેરેનાં કાણો) પ્રાપ્ત થાય છે. ॥૭॥ ચાર માસ જાય એટલે સાતે ધાતુઓની ઉત્પત્તિ

કર્મણા દૈવનેત્રેણ જંતુર્દેહોપપત્તયે ॥ સ્ત્રિયાઃ પ્રવિષ્ટ ઉદરં પુंसો રેતઃકળાશ્રયઃ ॥૫॥

કલલં ત્વેકરાંત્રેણ પંચરાંત્રેણ બુદ્બુદમ્ ॥ દશાહેન તુ કર્કઘ્ઃ પેશ્યંડં વા તતઃ પરમ્ ॥૬॥

માસેન તુ શિરો દ્વામ્યાં બાહ્વગાઘંગવિશ્રઃ ॥ નઘલોમાસ્થિચર્માર્ણિ લિંગચ્છિદ્રોઽવસ્ત્રિભિઃ ॥૭॥

ચતુર્ભિર્ધાતવઃ સપ્ત પંચભિઃ ક્ષુત્તૃહ્નવઃ ॥ ષડ્ભિર્જરાયુના વીતઃ કુક્ષૌ બ્રામ્યતિ દક્ષિણે ॥૮॥

માતુર્જગ્ધાન્નપાનાદૈરેધદ્ધાતુરસંમતે ॥ શેતે વિષ્ણમૂત્રયોર્ગેર્તે સ જંતુર્જંતુસંભવે ॥૯॥

કૃમિભિઃ ક્ષતસર્વાંગઃ સૌકુમાર્યાત્ર્યતિક્ષણમ્ ॥ મૂચ્છામાપ્નોત્યુરુચ્ચલેશસ્તત્રત્યૈઃ ક્ષુધિતૈર્મુહુઃ ॥૧૦॥

થાય છે. પાંચમા મહિનામાં ક્ષુધા તથા તૃષ્ણાની ઉત્પત્તિ થાય છે. છઠ્ઠા મહિનામાં જરાયુ (શરીર ઉપર ઓરનો પડદો હોય છે તે) વહે વીંટાઈને, તથા શ્વાસવાન થઈને, સ્ત્રીની જમણી ક્ષેત્રે હાલવા માંડે છે. ॥૮॥ માત્ર સ્વાધેલા તથા પીધેલા પદાર્થોંવહે તેની સકલ ધાતુઓ પુષ્ટ થાય છે. એ રીતે સ્ત્રીઓના ઉદરમાં જે ઠેકાણે વિષ્ણ તથા મૂત્ર હોય છે એવી નિદાયુક્ત જગોં એ રહે છે. ॥૯॥ એ ઠેકાણે વાસ કરનારા વીજા કૃમિઓ ક્ષુધાક્રાંત થઈને, એ કોમલ ગર્ભને ક્ષણે ક્ષણે ચટકા ખરે છે, તથા તેને અતિ વલેચ થાય છે તેથી મૂર્છા આવે છે. ॥૧૦॥

એ ગર્ભની માતાએ કહવા. જનાં તીર્થાં તથા સ્વારા વિગેરે જે જે પદાર્થોનું મક્ષણ કર્યું હોય, તેનો રસ, એ ગર્ભના કોમલ શરીરનો સ્પર્શ કરતાં જ એ કોમલ શરીરને અતિ વેદના થાય છે. ॥૧૧॥ એ રીતનો ગર્ભાશયમાં આંતરડાંઓ વહે બહાર વીંટા પૂલો હોવા છતાં, માથું નીચું છતાં, બરડો નમાવીને, ગર્ભિણી સ્ત્રીની જમણી કૂચમાં રહે છે, તેમ છતાં તેનાથી પોતાનું અંગ આંડું અવલું ફેરવી શકાતું નથી. તે બાબત દૃષ્ટાંત-જેમ આંડું પક્ષી પીંજરામાં ધાલવાથી પરાધીન છતાં, સંચાર કરવાને અસમર્થ હોય છે તેમ. ॥૧૨॥ એ રીતે એ જીવ તે ઠેકાણે વાસ કરવા છતાં, તે ઠેકાણે તેને દૈવ્યોગે પૂર્વના સો જન્મનાં કર્મોનું

કટુતીક્ષ્ણોષ્ણલવણરૂક્ષાગ્લાદિભિરુલ્લેખૈઃ ॥

માતૃભુવૈતૈરુપસ્પૃષ્ટઃ સવાગોત્થિતવેદનઃ ઉલ્બેન સંવૃતસ્તસ્મિન્નત્રશ્ચ બહિરાવૃતઃ ॥૧૩॥

આસ્તે કૃત્વા શિરઃ કુક્ષાં ભુમ્પૃષ્ઠશિરોધરઃ ॥ અકલ્પઃ સ્વાંગચેષ્ટાયાં શકુંતેત્ત્વ પંજરે ॥૧૪॥

તત્ર લબ્ધસ્મૃતિદૈવાત્કર્મ જન્યશતોદ્ભવમ્ ॥ સ્મરન્દીર્ઘમનુચ્છવાસં શર્મ કિં નામ વિદતે ॥૧૫॥

નાથમાન ઋષિર્ભીતઃ સમ્પન્નિઃ કૃતાંજલિઃ ॥ સ્તુવીત તં વિકલવયા વાચા યેનોદરેડપિતઃ ॥૧૬॥

આરમ્ય સમમાનમાસાહ્લધવોઘોડપિઃ વપિતઃ ॥ નૈકત્રાસ્તે સૂતિવાતૈર્વિશામૂલિ સોદરઃ ॥૧૭॥

સ્મરણ થાય છે. પછી એ શ્વાસોચ્છવાસ નાખતો બેસે છે. તે જીવને એ ઠેકાણે કાંઈ પણ સુખ ગ્રાસ થતું નથી. ॥૧૩॥ પછી જેને આત્મસાક્ષાત્કાર થયેલો, સાત ધાતુઓ એ જેને સાત બંધનો છે, એવો એ ગર્ભ માંહેનો પ્રાણી હાથ જોડીને, યાચના કરતો થકો, પરમેશ્વરે તેને ઉદરમાં ધાલ્યો તે બાબત દીનતાખરેલી વાણીથી પ્રશ્નનું સ્તવન કરે છે. ॥૧૪॥ સાતમા માસ થકી કદાપિ તેને જ્ઞાન ગ્રાસ થાય, તથાપિ એ ઠેકાણેનાં અતિ દુઃખોને લીધે કંપિત થઈને, વાત વહે ત્યાંના નરકમાંના કીડાઓની પેઠે તે ઠેકાણે નિવાસ કરે છે. ॥૧૫॥

ए जीव स्तुति करे छे के भगवान् ! हुं तमारे शरणे छुं. आपने श्राद्धो श्रीपति (लक्ष्मीपति) कहे छे, आप सकल जगतना आधार छी, तथा सकल पापोनो क्षय करनारा छी, जे आपने शरणे आवे छे ते पर आप दया करनारा छे. ॥१६॥ हे नारायण ! आपनी मायाथी मोहित थइने, देह तथा स्त्री पुत्र वगेरे पर अहंकार तथा ममता करीने, हुं आ संसारने पाप्मयो छुं ॥१७॥ के, जेमां सर्व परिवारना पोषणने अर्थे पापपुण्य कर्यो, पछी अंतकाल प्राप्त थयो षट्छे मारो देह दहन थयो, तथा में संपादन करेछुं सर्व द्रव्य हतुं तेना विभागी थया. ॥१८॥ हे भगवान् ! जो हुं अहींधी छूटीश ती आपना चरणनुं जीव उवाचः—

श्रीपति जगदाधारमशुभक्षयकारकम् ॥ व्रजामि शरणं विष्णुं शरणागतवत्सलम् ॥१६॥
 त्वन्मायामोहितो देहे तथा पुत्रकलत्रके ॥ कहं ममाभिमानेन गतोऽहं नाथ संसृतिम् ॥१७॥
 कृतं परिजनस्यार्थे मया कर्म शुभाशुभम् ॥ एकाकी तेन दग्धोऽहं गतास्ते फलभागिनः ॥१८॥
 यदि योन्याः प्रमुच्येऽहं तत्स्मरिष्ये पदं तव ॥ तमुपायं करिष्यामि येन मुक्तिं व्रजाम्यहम् ॥१९॥
 विष्णूमूत्ररूपे पतितो दग्धोऽहं जठराग्निना ॥ इच्छन्निनितो विवसितुं कदा निर्यास्यते बहिः ॥२०॥
 येनेदृशं मे विज्ञानं दत्तं दीनदयालुना ॥ तमेव शरणं यामि पुनर्मे मादस्तु संसृतिः ॥२१॥

स्मरण करीश; अने एबुं साधन करीश के आ संसारमां फरीथी न आवतां मुक्त थइश. ॥१९॥ विष्टा तथा मूत्रना कूपमां पडेलो छतां जठराग्निथी दहन थयेलो छुं; तथा आ ठेकाणेथी बहार पडवा माटे हुं इच्छा करुं छुं, तो हे परमेश्वर, तमे मने आ ठेकाणेथी वयारे बहार काढशो ? ॥२०॥ जे दयाशील परमेश्वरे मने आबुं ज्ञान आप्नुं, तेमने हुं शरणे जाउं छुं. आ संसार दने फरीथी न जोइए ॥२१॥

अथवा हे भगवन् ! हुं आ गर्भवासथी भुक्त यद्, मूलोकमां जन्म लेवाने इच्छतो नथी, कारण के, जन्म लउं एटले, दुष्कर्मोने लीधे नठारी गति प्राप्त थवानी; ॥२२॥ माटे कदापि हुं आ महत्कलेशयुक्त गर्भवासमां रहुं तेनी फिकर नथी कारण के, आ स्थले निर्मायिक्रयणे मात्र आपनो आश्रय करीश. तो मारो आ संसारदुःखथकी हुं मारी जाते उद्धार करीश. ॥२३॥ भगवान् गरुडने कहे छे, हे गरुड ! ए रीते भगवाननुं स्तवन करवा छतां, दश महिना थाय, एटले ए जीवने प्रसूति-काछे स्त्रीओना उदरमां उत्पन्न थनारो वायु ए गर्भनुं मों नीचुं करी नाखीने, तेने पेटथकी भुक्त करे छे. ॥२४॥ ए यायुनो

न च निर्गतुमिच्छामि बहिर्गर्भात्कदाचन ॥ यत्र यातस्य मे पापकर्मणा दुर्गतिर्भवेत् ॥२२॥
तस्मादत्र महद्दुःखे स्थितोऽपि विगतक्लमः ॥ उद्धरिष्यामि संसारादात्मानं ते पदाश्रयः ॥२३॥

श्री भगवानुवाचः—

एवं कृतमतिगर्भे दशमास्यः स्तुवन् ऋषिः ॥ सद्य क्षिपत्यवाचीनं प्रसूत्यै स्मृतिमारुतः ॥२४॥
तेनावसृष्टः सहसा कृत्वाऽवाक्शिर आतुरः ॥ विनिष्क्रामति कृच्छ्रेण निरुच्छ्वासो हतस्मृतिः ॥२५॥
पतितो भुवि विण्मूत्रे विष्ठाभूखि चेष्टते ॥ रौरूयति गते ज्ञाने विपरीतां गतिं गतः ॥२६॥
गर्भे व्याधौ श्मशाने च पुराणे या मतिर्भवेत् ॥ सा यदि स्थिरतां याति को न मुच्येत बंधनात् ॥२७॥
स्पर्शं यतां ज तत्काल नीचुं डोकुं करीने, अतिकष्टथी ए प्राणी योनिद्वारे बहार पडे छे; छे वखते ज गर्भमां हतो ते वखते जे ज्ञान तथा वैराग्य हतां ते सर्वे नष्ट थाय छे. ॥२५॥ ए रीते ए जीव आ लोकमां जन्मीने, नरक तथा मूत्रवाळी पथारीमां नरकमां ना कीडानी पेठे चेष्टा करे छे; अने तेनुं गर्भवासमांनुं आत्मसाक्षात्कार ज्ञान नष्ट थवाथी, तथा विपरीत गति प्राप्त थवाथी, ते शोक करे छे. ॥२६॥ हे गरुड ! गर्भ, श्मशान, व्याधिग्रस्तत्व तथा पुराण वंचातुं होय ते वखते मनुष्योना मनमां जे वैराग्य होय छे, ते हमेजां स्थिर रहे तो मायानां बंधन थका भुक्त थवाने कोने सहेछं नथी ? ॥२७॥